

Dato 18. mars 2020
Saksnr.: 2020002773-19
Saksbehandler Grete Sjøholt
Godkjent av

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
13.05.2020

Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030 Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2030- 1. gangs behandling

Forslag til vedtak

[Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2030, datert 30. april 2020, sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn \(PBL § 11-14\).](#)

Sammendrag

Kommuneplanens samfunnsdel er utarbeidet med bakgrunn i fellesnemndas vedtak: planstrategi (sak 63/19) og planprogram (sak 88/19). Planstrategien klargjør at kommuneplanen for den nye kommunen skal utarbeides i to faser:

- Ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi med vedtak innen september 2020.
- Deretter starter arbeidet med ny arealdel som skal vedtas innen 2022.

Kommuneplanen er kommunens strategi for å møte fremtidens utfordringer. Kommunen skal ikke bare håndtere de samfunnsutfordringene den møter, men også utvikle byen og lokalsamfunnet i nært samarbeid med andre. Planforslaget «Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030» har blitt til gjennom en stor medvirkningsprosess der over 900 personer har deltatt i ulike arrangement for å gi innspill til planen. Utkast til plan er lagt fram til orientering i alle hovedutvalgene og for hovedtillitsvalgte.

Formålet med planarbeidet er å lage en samfunnsdel som blir en tydelig, overordnet og strategisk plan for utvikling av den nye kommunen i et 10-12-års perspektiv.

FNs bærekraftsmål ligger som premiss for planen. De store globale samfunnsendringene og Kristiansands utfordringsbilde ligger til grunn. Planen ivaretar nasjonale forventninger til regional- og kommunal planlegging og bygger på Regionplan Agder 2030 og gjeldende planer i de tre kommunene.

For å møte de viktigste utfordringene mot 2030 foreslås det å spisse innsatsen på områdene *attraktiv og miljøvennlig, inkluderende og mangfoldig og skapende og kompetent*. Mål og strategier følges opp i arealstrategien som inneholder overordnede strategier for arealplanleggingen. Prinsippene for lokalisering av arbeidsplasser bidrar både til å løfte Kristiansand som regional drivkraft med levende sentre, til å styrke kompetansemiljøer og å redusere transportbehov.

Hovedelementer i kommuneplanens samfunnsdel kan oppsummeres slik:

- Visjonen *Sterkere sammen* viser retningen for utviklingen fram til 2030

- *Tre satsingsområder* med retningsmål/slik vil vi ha det og strategier/slik gjør vi det peker på de områdene som skal ha ekstra oppmerksomhet og ressurser i planperioden:
 - Attraktiv og miljøvennlig
 - Inkluderende og mangfoldig
 - Skapende og kompetent
- *Forutsetninger for å lykkes* omhandler sentrale rammebetingelser og hvordan organisasjonen er rustet for at kommunen skal lykkes med sine satsingsområder. Kristiansand kommune som organisasjon skal:
 - ha økonomisk handlefrihet
 - være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass
 - være kvalitetsbevisst, miljøvennlig og utviklingsorientert
 - digital og innovativ
 - vektlegge samhandling med omverden
 - være rustet til å møte klimaendringer og uønskede hendelser
- *Overordnet arealstrategi* skal bidra til at målene i samfunnsdelen nås gjennom arealpolitikken med følgende tema:
 - senter- og stedsutvikling
 - kvaliteter i stedsutvikling
 - næringsparker
 - lokalisering av arbeids- og besøksintensive virksomheter
 - lokalisering av boligbygging
 - 11 overordnede strategier for arealplanlegging

Kommuneplanen skal ivareta mange hensyn. Kommunedirektøren vurderer at høringsforslaget *Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030* ivaretar både fastsatt planprogram og ulike innspill fra melding om oppstart og medvirkningen. Synspunkt fra offentlige etater/ virksomheter, barn og unge, organisasjoner, næringsliv og innbyggere er godt ivaretatt. Dokumentet oppleves videre å være godt politisk forankret.

Kommunen påvirkes sterkt av globale utviklinger, noe koronapandemien vi står midt oppe i, viser tydelig. Hvordan dette vil påvirke både verden, Norge og Kristiansand på lang sikt er fortsatt uvisst. Kommunedirektøren vurderer likevel at de langsiktige målene og strategiene som ligger i planforslaget vil være gyldige for den langsiktige utviklingen av kommunen. Planen vil kunne bli et godt styringsdokument til å møte utfordringene kommunen står overfor.

Økonomiplanen 2021-2024 vil vise hvordan kommunen må tilpasses innsatsen til konsekvenser knyttet til koronapandemien og prioriteringer for å nå den langsiktige utviklingen av kommunen.

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å legge planen ut til offentlig høring i 6 uker med høringsfrist 26.6. Det blir viktig å høre innbyggerne, sentrale partnere og andre høringsinstansers synspunkter.

Vedlegg:

1. Planforslag *Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030*. Kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi, datert 30.april 2020.
2. Formelle innspill til planarbeidet med administrasjonens kommentarer.
3. Samlet innspill fra medvirkningsarrangementer.
4. Fra FNs bærekraftsmål til lokale retningsmål og strategier.
5. Kristiansands utfordringsbilde, ståsted mars 2020.

SAKSUTREDNING

Bakgrunn for saken

Vedtatt planstrategi for Kristiansand (Bystyret 27.11.2019/Songdalen kommunestyre 20.3.2019, Kristiansand bystyre 20.3.2019, Søgne kommunestyre 28.03.2019/25.4.2019) klargjør at kommuneplanen for den nye kommunen skal utarbeides i to faser:

- Ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi med vedtak innen september 2020.
- Deretter starter arbeidet med ny arealdel som skal vedtas innen 2022.

Kommuneplanens samfunnsdel er utarbeidet med bakgrunn i planstrategien og planprogram fastsatt i fellesnemnda (sak 88/19).

Viktige føringer i planprogrammet

Kommuneplanens samfunnsdel skal bygge på de gjeldende kommuneplanene i de tre tidligere kommunene. Formålet med planarbeidet er å lage en samfunnsdel som blir en tydelig, overordnet og strategisk plan for utvikling av den nye kommunen i et 10-12 års perspektiv.

Visjon og satsinger for kommunen skal være basert på fellesnemndas mål for ny kommune, FNs bærekraftsmål **og regionplan Agder**.

Kommunen skal utvikles som en sterk regional drivkraft som tar i bruk styrken ved å være en mangfoldig kommune der både byens næringsliv, urbane kvaliteter, bolyst og attraktive og levende bygde- og nærmiljø blir utviklet. Det skal legges til rette for et kompakt bysentrum og sterke lokalsentra for å ivareta hensynet til en bærekraftig utvikling.

Kommuneplanens samfunnsdel skal være et kortfattet og tydelig dokument som sikrer god styring gjennom årlig rullering av kommunens økonomiplan, kommuneplanens arealdel samt andre planer og tiltak i perioden. Gjeldende samfunnsdel for tidligere Kristiansand skal være mal for dokumentets form.

Samfunnsdelen skal vise en prioritering av kommunens viktigste utfordringer. Kommunen som attraktiv arbeidsplass og organisasjon vil ikke være et eget satsingsområde, men vil ligge som en forutsetning. Utvikling av ny politikk på dette området skal skje gjennom egne prosesser.

Det skal utvikles en tydelig visjon basert på fellesnemndas visjon for ny kommune, samt visjonene nedfelt i kommuneplanene for de tre tidligere kommunene (Søgne, Songdalen og Kristiansand).

De tre kommunenes gjeldende samfunnsdeler gjennomgås, samordnes og harmoniseres for å avklare hvilke mål og strategier som skal videreføres.

De viktigste innsatsområdene for ny samfunnsdel er sammenfattet under følgende tema:

- en fremtidsrettet og god kommune å bo, vokse opp, studere og bli eldre i
- en kommune som fremmer likestilling og utjevner ulikheter i levekår
- regional drivkraft, nasjonalt ledende og internasjonalt orientert kommune
- forsterke byens og hele kommunes attraktivitet og tiltrekningskraft
- byutvikling med kvalitet og økt klima- og miljøinnsats
- styrke kommunens handlingskraft, omstilling, samhandling og dialog med innbyggerne.

Kristiansands utfordringer knyttet til økonomisk bærekraft, endringer i alderssammensetningen, levekårsutfordringer og krav til reduksjon i CO2-utslipp og en grønn og klimavennlig byutvikling skaper behov for en langsiktig utviklingsstrategi. Arealpolitikken er et viktig virkemiddel for å tilrettelegge for et mer økologisk, sosialt og økonomisk bærekraftig samfunn. Planprogrammet forutsetter at de langsiktige

arealstrategiene skal utarbeides som et overordnet strategisk temakart med retningslinjer og prinsipper, og være basert på mål i samfunnsdelen.

Aktuelle temaer i arbeidet med overordnet arealstrategi er:

- utbyggingsmønster
- senterstruktur
- risiko og sårbarhet – tilpassing til klimaendringer
- markagrense og langsiktige grenser for bevaring av viktige jordbruksområder
- skjærgården og blå næringsutvikling
- bærekraftig byggenæring

Planprosessen

Formell prosess

Fellesnemnda vedtok å legge forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel ut på høring den 30.april 2017 og varslet samtidig oppstart av planarbeid (sak 31/19). Det ble sendt brev om høring av planprogram og oppstart av planprogram til offentlige myndigheter, organisasjoner, velforeninger mfl. Planarbeidet ble varslet i Fædrelandsvennen med link til kommunens [hjemmeside](#), der informasjon om planprosess og nyheter om medvirkningsarrangementer er blitt lagt ut fortløpende.

Planprogrammet lå til offentlig ettersyn i tiden 3.mai – 21. juni 2019. Det kom inn 22 uttalelser til planprogrammet /innspill til planarbeidet. Uttalelsene til planprogrammet ble behandlet i saken om fastsetting av planprogrammet i Fellesnemnda. Innspillene til selve planen er nå vist og kommentert i vedlegg 2.

Medvirkning og tidlig dialog i planarbeidet

Innbyggerdialog er et satsingsområde for den nye kommunen. Fellesnemnda vedtok at arbeidet med ny kommuneplan skulle teste ut nye og innovative metoder for medvirkning. Planprogrammet definerer fire faser for informasjon medvirkning og dialog i planprosessen:

- Fase 1. Planprogramfase – innspill på rammer og prosess.
- Fase 2. Planfasen – innspill og medvirkning til innholdet i planen.
- Fase 3. Høringsfase – synspunkter på forslag til plan før endelig politisk behandling.
- Fase 4. Tilbakemelding til de som har deltatt etter at planen er vedtatt.

FNs bærekraftsmål har vært sentrale i all medvirkning. Medvirkningsperioden ble innledet med bærekraftsuka og nattevandring på Odderøya for FNs bærekraftsmål.

Det er vektlagt en bred medvirkning og dialog om innspill til planen i fase 2. I løpet av høsten 2019 og januar 2020 ble det gjennomført mange ulike medvirkningsarrangementer med bruk av ulike metoder og nye møtearenaer. Rundt 900 personer har deltatt i ulike opplegg.

En ny modell som ble tatt i bruk var bruk av gjestebud. Det handler om at innbyggere inviterer gjester hjem til seg for å diskutere og gi innspill på aktuelle tema. Det ble avholdt 17 gjestebud, med til sammen 85 deltakere i alderen 10 til 96 år, fra ulike deler av kommunen. Arrangementet på rutebilstasjonen i samarbeid med kunstnere ga også nye og positive erfaringer i måter å engasjere folk på.

I arbeidet med å involvere barn- og unge har en f.eks. brukt appen Sees og det er tatt i bruk kunstneriske innslag som rapp og digital veggavis for å engasjere ungdom. Kommunen har også samarbeidet med Ungt entreprenørskap i prosjektet *Den grønne kampen*. Resultatene ble presentert for formannskapet.

Medvirkningsprosessene er gjennomført slik at de gir innspill til flere parallelle planprosesser; ruspolitisk handlingsplan, handlingsplan for næring, miljø- og klimastrategi og folkehelsestrategi. Følgende medvirkning er gjennomført:

- Seminar og paneldebatt om bærekraftmålenes betydning i Kristiansand (NORAD, UiA, FN- sambandet, Kirkens bymisjon, Forum for tro og livssyn, Kristiansand ungdomsutvalg, Søgne barne- og ungdomsråd, Ungdomsrådet Kristiansand, STA, NIKR,).
- 17 gjestebud med til sammen 85 deltakere i alderen 10 til 96 år.
- Åpent dialogmøte om stedskvalitet og nærmiljø på Rutebilstasjonen - samarbeid med Kristiansand Kunsthall og kulturbyrået MESEN – med inviterte innbyggere fra ulike deler av kommunen som delte sine tanker om stedskvalitet i sine nærmiljø.
- Dialogmøte om rus – med representanter fra svake grupper og frivillige.
- Dialogmøte med nye innbyggere – frivillighetssentralen i Søgne.
- Dialogmøte med frivillige – frivillighetssentralen i Songdalen.
- Kafesamtale med sårbare grupper – i regi av Kirkens ungdomsprosjekt.
- U40 – vår by, vår fremtid. Næringsforeningen i Kristiansandsregionen. Unge arbeidstakere under 40 år.
- Ny storkommune – ny strategi. Næringsforeningen i Kristiansandsregionen.
- Dialogmøte med utelivsbransjen.
- Innspillmøte med varehandelen.
- Bedriftsmøte i Søgne.
- Innspillmøte reiselivsnæringen.
- Bedriftsmøte på Mjåvann.
- Innspillmøte fiskeri.
- Innspillmøte landbruk- og skognæringen.
- Dialogmøte mellom kulturaktører og kulturutvalget i Kristiansand.
- Verksted *trygg oppvekst* - med frivillige organisasjoner, Forandringsfabrikken, administrasjon og oppvekstutvalget i Kristiansand.

Barn og unge

- Verksted med Møllestua barnehage.
- Medvirkning i kulturskolens SESAM-tilbud, 2.trinn.
- Verksted i Songdalen; ungdomsklubb Noden og Lund ungdomsklubb.
- *Den grønne kampen* – 9.klasse Holte og Songdalen skole i samarbeid med Ungt entreprenørskap.
- Kongsgård senter mottaksskole – nettavis *#mindrømmeby*.
- Student og ungdomsverksted – Hvordan utvikler vi et mer miljøvennlig og bærekraftig samfunn? I samarbeid med Fremtiden i våre hendes studentlag UiA, Pangea linjeforening UiA og Ungdommens bystyre.

Innspillene er presentert for formannskapet i møte 4.3 og 11.3 og i vedlagt dokument *Samlet innspill fra medvirkningsarrangementer (vedlegg 3)*.

Regional forankring/regionalt planforum

04.04.19 Planprogram.

25.03.20 Prosess, foreløpige innhold i satsingsområder og overordnet arealstrategi.

Politisk forankring

I tillegg til formell politisk behandling av planstrategien og planprogrammet har planarbeidet vært politisk frankret på følgende måte:

06.11.19 Formannskapet: Orientering om planprogram.

21.11.19 By- og stedsutvikling: Orientering om planarbeidet for ny kommuneplan.

04.12.19 Kulturutvalget: Dialogmøte med kulturaktører og kulturinstitusjoner.

08.01.20 Seniorrådet: Orientering om planprogram.

22.01.20 Formannskapet: Utstilling og dialogmøte 9.klasser fra Holte og Songdalen skoler, og skoleavis *#mindrømmeby* fra Kongsgård senter.

30.01.20 Arbeids- og inkluderingsutvalget: Orientering om planprogram.

04.02.20 Formannskapet: Opplæringsprogram: FNs bærekraftsmål i kommuneplanen.

25.02.20 Oppvekstutvalget: Opplæringsprogram: Trygg oppvekst/ innspill til planen.

04.03.20 Formannskapet: Om medvirkning og ulike innspill til planarbeidet.

11.03.20 Formannskapet: Foreløpig utkast til visjon og satsingsområder.

01.04.20 Formannskapet: Orientering: Utkast til satsingsområder og arealstrategi.
02.04.20 By- og stedsutvikling: Orientering: prosess, satsingsområder og arealstrategi.
14.04.20 Havnestyret: Tilsendt orientering: prosess, satsingsområder og arealstrategi.
15.04.20 Kulturutvalget: Orientering: Prosess, satsingsområder og arealstrategi.
16.04.20 Organisasjonsutvalget: Prosess, satsingsområder og forutsetninger.
21.04.20 Oppvekstutvalget: Orientering: Satsingsområder og arealstrategi.
28.04.20 Næring- og eierskapsutvalget: Orientering: satsingsområder og arealstrategi.
28.04.20 Helseutvalget: Orientering: Prosess, satsingsområder og arealstrategi.
05.05.20 Arbeids- og inkluderingsutvalget: Prosess, satsingsområder og arealstrategi.

Administrativ forankring

- Kommunedirektørens ledergruppe har vært administrativ styringsgruppe for arbeidet.
- Prosjektgruppa har vært bredt sammensatt på tvers av fag og kommunalområder.
- By- og stedsutviklingsdirektørens ledergruppe har ledet arbeidet med overordnet arealstrategi. Representanter for flere direktør- og kommunalområder har deltatt i arbeidsgrupper på ulike fagtema.
- Samarbeidsgruppene i by- og stedsutvikling har blitt orientert om planarbeidet/planforslaget 11.12.19.
- Utvidet ledermøte har blitt orientert om planstrategien, planprogrammet og planforslaget og har gjennomført et arbeidsmøte om FNs bærekraftsmål og et om kobling mellom langsiktig mål i ny samfunnsdel og økonomiplan 2021-2024.
- Hovedtillitsvalgte – HTV fikk presentert foreløpig planforslag 24.03.2019.

Planens innhold

Plandokumentet er kortfattet og overordnet og inneholder følgende (*vedlegg 1*):

Visjon: Sterkere sammen

Visjonen peker fremover, skal samle og inspirere kommunen til felles utvikling og endring. Visjonen vil også utfordre kommunen til en forpliktende holdning overfor sine innbyggere.

Globale endringer og bærekraftig utvikling handler om hvordan FNs bærekraftsmål er lagt som premisser for planen, hvordan megatrendene knyttet til klimaendring, demografisk endring, globalisering og urbanisering påvirker både samfunnsliv, arbeidsliv og naturen, og hvilke konsekvenser dette har for Kristiansand. Bærekraftsmålene bygger på tre dimensjoner som må ses i sammenheng for å oppnå en bærekraftig utvikling:

- *Økologisk bærekraft* handler om å utvikle samfunnet innenfor planetens tålegrenser og å redusere tapet av biologisk mangfold. Klimaendringene må reduseres og samtidig må samfunnet tilpasse seg konsekvensene av endringene som allerede pågår.
- *Sosial bærekraft* handler om å sikre innbyggerne like muligheter å delta i samfunnet, å investere i gode oppvekst- og levekår, helse, utdanning, likestilling, inkludering og mangfold. Samholdet i samfunnet, tillit, demokrati og opplevd tilhørighet er avgjørende for bærekraftig utvikling.
- *Økonomisk bærekraft* handler om ansvarlig forbruk og produksjon, økonomisk vekst med mindre miljøbelastning, samt rettferdig og anstendig arbeid. Bærekraftig utvikling forutsetter at det skapes verdier i lokalsamfunnet som over tid opprettholder et godt velferds- og tjenestetilbud.

I tillegg omtales Kristiansands særskilte utfordringer og muligheter. *Vedlegg 5* viser et oppdatert utfordringsbilde for Kristiansand, med ståsted mars 2020. Siste tall på klimagassutslipp fra 23.4.20 er lagt til grunn for kapittelet om klima.

Satsingsområdene peker på de områdene som skal ha ekstra oppmerksomhet og ressurser i planperioden. Satsingsområdene inneholder langsiktige mål «*slik vil vi ha det*» med flere strategier «*slik gjør vi det*». Satsingsområdene tar utgangspunkt i premisene for planen, visjonen, globale megatrender, kommunens muligheter og utfordringer og innspill til planen.

Følgende strategier er gjennomgående i alle planens satsingsområder:

- samarbeid og dialog
- innovasjon og digitalisering
- kunnskap og utvikling
- likeverdighet

De tre bærekraftdimensjonene økologisk, sosial og økonomisk bærekraft henger sammen, påvirker hverandre og er lagt til grunn i alle satsingsområdene med ulik vektlegging i hvert satsingsområde:

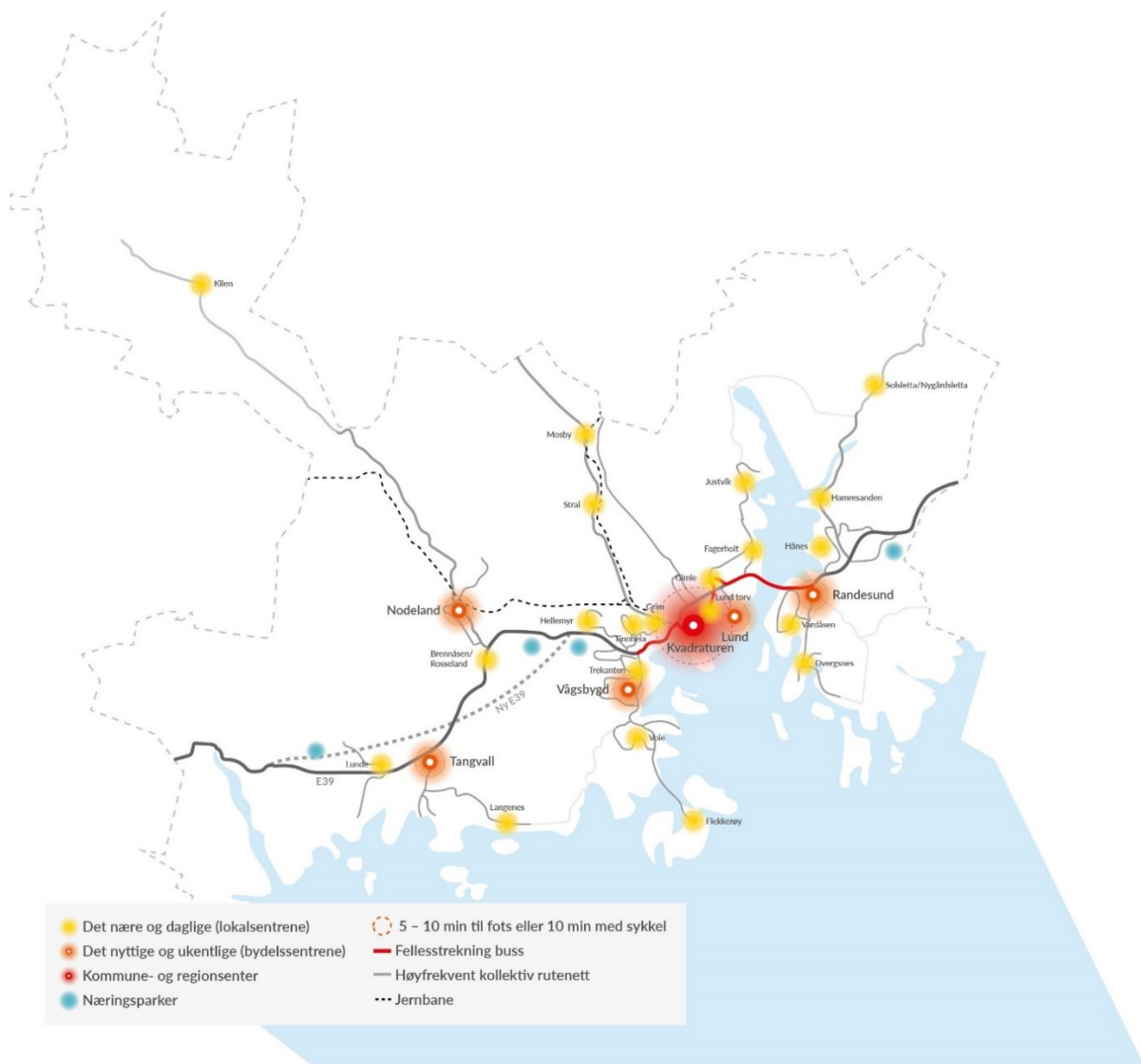
- **Attraktiv og miljøvennlig** viser hvordan kommunen vil legge til rette for å utvikle lavutslippssamfunnet basert på lokale forhold, sosial rettferdighet, deling av kunnskap og en dugnad som inkluderer alle. Det legges til rette for god beredskap, mindre ressursbruk og god forvaltning av naturmangfold, kulturlandskap og dyrkbar mark for fremtidige generasjoner. Samtidig bidrar kommunen til ansvarlig forbruk og produksjon og bærekraftig bruk av økosystemer i havet og på land. En kompakt byutvikling med gode kvaliteter i byrom og innbyggernes nærmiljø skal bidra til en inkluderende, trygg, attraktiv og miljøvennlig utvikling. Her foreslås et måltall på 80 % reduksjon av klimagasser innen 2030 sammenlignet med 2015-tall.
- **Inkluderende og mangfoldig** omhandler innsatsen for at alle innbyggere skal oppleve økt livskvalitet, mestring, tilhørighet, trygghet og inkludering. Det legges til rette for at alle kan delta likeverdig og aktivt i utvikling av lokalsamfunnet og det vises hvordan kommunen vil utvikle en mangfoldig, aldersvennlig og helsefremmende by basert på tillit til hverandre.
- **Skapende og kompetent** omhandler Kristiansand som regionsenter, nasjonal pådriver og internasjonalt orientert kommune og byens rolle for utvikling av et attraktivt bærekraftig næringsliv. God utdanning, færre unge utenfor arbeidsliv og utdanning, anstendig arbeid, økt innovasjon og teknologi i infrastruktur og tjenesteutviklingen er avgjørende faktorer. Samarbeid med byens og regionens aktører og byens evne til å ta i bruk samlede ressurser vil være avgjørende for byens attraktivitet, regional vekst og internasjonal konkurransevne.

Overordnet arealstrategi

Arealstrategien er avledet av og bygger opp under samfunnsdelens mål og strategier. Den gir overordnede føringer for kommunens fysiske utvikling i et langsiktig perspektiv. Hovedgrepet følger opp momenter fra alle de tre bærekraftsprinsippene:

- Utvikling av senterområdene i hele kommunen med bolig, tjenester, møteplasser og gode nærmiljøer, imøtekommer blant annet målsettingene om reduserte klimagassutslipp, og et mer inkluderende og aldersvennlig samfunn. Lokale stedskvaliteter fremheves for å lykkes i arbeidet med senter- og stedsutvikling, tilpasset mangfoldet av steder i kommunen.
- Sikring av landbruksarealer og naturområder, med vann og sjø, legger til rette for å nå målsettingene knyttet til ivaretagelse av naturmangfold, helsefremmende byutvikling og begrense de negative konsekvensene av klimaendringene.
- Mindre transportkrevende tjenestetilbud, bedre utnyttelse av eksisterende infrastruktur, bedre grunnlag for å utvikle kollektivtransporten, og prinsippene for lokalisering av arbeidsplasser bidrar til økonomisk bærekraft. Lokaliseringsprinsippene bidrar også til å løfte Kristiansand som regional drivkraft, styrking av kompetansemiljøer, redusert transportbehov og levende senterområder.

Illustrasjonen nedenfor viser prinsipper for senter- og transportutvikling. Senterområdene styrkes med funksjoner tilpasset det omlandet den skal betjene. Boligbygging prioriteres som fortetting og transformasjon, i og rundt eksisterende senterområder og i områder med høyfrekvent busstilbud.

Forutsetninger for å lykkes

For at kommunen skal lykkes med en utvikling i samsvar med mål og strategier i satsingsområdene må sentrale rammebetingelser og organisatoriske forhold være på plass. Disse omtales i kapittel 6. Kristiansand kommune som organisasjon skal:

- ha økonomisk handlefrihet
- være en attraktiv arbeidsgiver og inkluderende arbeidsplass
- være kvalitetsbevisst, miljøvennlig og utviklingsorientert
- digital og innovativ
- vektlegge samhandling med omverden
- være rustet til å møte klimaendringer og uønskede hendelser

VURDERING

Oppfølging av planprogram

Fastsatt planprogram har vært førende for prosessen og gitt premisser og rammer for planarbeidet.

Planen som styringsdokument:

Planforslaget oppfattes å være i tråd med føringene i planprogrammet. Dokumentet er kortfattet og overordnet. Sentrale føringar for planarbeidet og et utdypende utfordringsbilde gjentas ikke i plandokumentet, men forutsettes gjort kjent i planprogrammet og i vedlegg 5.

For å møte de viktigste utfordringene mot 2030 og å spisse innsatsen mot å løse disse, foreslås det 3 satsingsområder med tverrfaglige mål. Kommuneplanene fra de tre tidligere kommunene er gjennomgått og sammenlignet. Aktuelle mål og strategier fra disse planene er videreført.

Temaplanene; *Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen, Strategi for universitetsbyen Kristiansand, Strategi for likestilling, inkludering og mangfold, Kriminalitetsforebyggende plan og Klimatilpassingsstrategi*, gjelder fortsatt. Sentrale elementer fra disse planene er innarbeidet i samfunnsdelen.

Planstrategien forutsetter at det skal utarbeides en rekke nye temaplaner for kommunen. Dette gjelder f.eks. for arbeidsgiverpolitikk, forskning, digitalisering, internasjonal strategi, folkehelsestrategi, miljø- og klimastrategi. På disse områdene gir samfunnsdelen retning og føringer som temaplanene og strategier vil følge opp.

Sentrale utviklingsområder kan finnes igjen i planforslaget slik:

Tema i planprogrammet:

- En fremtidsrettet og god kommune å bo, vokse opp, studere og bli eldre i
- En kommune som fremmer likestilling og utjevner ulikheter i levekår
- Forsterke byens og hele kommunens attraktivitet og tiltrekningskraft
- Byutvikling med økt klima- og miljøinnsats
- Regional drivkraft, nasjonalt ledende og internasjonalt orientert kommune
- Styrke kommunens handlekraft, omstilling, samhandling og dialog med innbyggerne

I planforslaget:

Temaene er omhandlet med ulike vinklinger i alle de tre satsingsområdene. Vider er dette fulgt opp i overordnet arealstrategier for arealplanlegging, lokaliseringsprinsipper for boliger og senter- stedskvaliteter. Inngår bredt i satsingsområdet *Inkluderende og mangfoldig* og som del av regionalt samarbeid i *Skapende og kompetent*. Er ivaretatt både i satsingsområdet *Attraktiv og miljøvennlig* og mer bredt i *Skapende og kompetent*. Er ivaretatt i satsingsområdet *Attraktiv og miljøvennlig*, men også i skapende og kompetent og i overordnet arealstrategi. Kommunens egen innsats er vist i forutsetninger for å lykkes. Er ivaretatt bredt i satsingsområdet *Skapende og kompetent*. Er ivaretatt både i satsingsområdet *Inkluderende og mangfoldig* og *Skapende og kompetent* samt i kapittel 6. *Forutsetninger for å lykkes*.

Overordnet arealstrategi:

Planprogrammet skisserer seks ulike tema i arbeidet med arealstrategien; Utbyggingsmønster, Senterstruktur, Risiko og sårbarhet – tilpasning til klimaendringer, Markagrense og langsiktige grenser for bevaring av viktige jordbruksområder, Skjærgården og blå næringsutvikling og Bærekraftig byggenæring og lister opp konkrete oppgaver i planarbeidet. Bredt sammensatte faggrupper har utarbeidet fagnotat for hvert av de seks temaene. Fagnotatene er faglige grunnlag og inneholder innspill til samfunnsdelens mål og strategier og overordnet arealstrategi. Notatene er publisert på kommunens hjemmeside.

Arealstrategi 1-5 og 10-11 omhandler utbyggingsmønster, transport, senter-, bolig- og næringsutvikling. Strategi 6-8 ivaretar hensynet til dyrkamark, friluftsliv, grønnstruktur og strandsonen og strategi 9 er rettet mot risiko, sårbarhet og klimatilpassing. Mål og strategier knyttet til bærekraftig byggenæring inngår i satsingsområdet *Attraktiv og miljøvennlig*.

Kommunedirektøren vurderer at planforslaget imøtekommer kommunens utfordringer. Planprogrammets føringer, sentrale satsinger, mål og strategier i kommuneplanene fra

de fra tidligere kommunene, gjeldende temaplaner og andre temaplaner som er under arbeid er godt ivaretatt. Det er god sammenheng mellom målene og strategiene i satsingsområdene og arealstrategien. Arealstrategien vil bli fulgt opp og detaljert i kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og i arealforvaltning for øvrig.

Nasjonale føringer og FNs bærekraftsmål

I *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023* (14.mai 2019) sier regjeringen at FNs 17 bærekraftsmål, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. Det er derfor viktig at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Regjeringen legger videre vekt på fire store utfordringer som regionale og lokale myndigheter må håndtere:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn.
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning.
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn.
- Å skape et trygt samfunn for alle.

De nasjonale forventningene inneholder videre fire kapitler med beskrivelse og konkrete forventninger til regional og kommunal planlegging. Disse er:

- Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling.
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet.
- Bærekraftig areal- og transportutvikling.
- Byer og tettsteder der det er godt og bo og leve.

Regjeringens forventninger er fulgt opp slik i denne planprosessen:

- Medvirkningsarbeidet har hatt stor oppmerksomhet på FNs bærekraftsmål. Målene ligger til grunn for utfordringsbildet, satsingsområdene, arealstrategien, forutsetninger for å lykkes, og for hvordan planen skal følges opp. Bærekraftsmålene er gjennomgått og vurdert opp mot kommunens utfordringer. Disse er omformet til lokale mål og strategier som inngår i satsingsområdene og videreført i overordnet arealstrategi. De tre bærekraftdimensjonenes sammenheng gjenspeiles ved at alle dimensjonene inngår i satsingsområdene, men med noe ulik vektlegging (*vedlegg 4*).
- Kunnskapsgrunnlaget er basert på kommunens oppdaterte utfordringsbilde for Kristiansand med ståsted mars 2020. Dette omhandler globale trender, befolkning, folkehelse og levekår, næringsutvikling og verdiskaping, klima i endring og naturmangfold under press og boligbehov. Kapitlet om klima i utfordringsbildet og kommuneplanen er basert på siste tall fra Miljødirektoratet pr. april 2020. Det er gjennomført ROS-analyse og utarbeidet egen Klimastrategi i forkant av planarbeidet.
- Planarbeidet har vært målrettet mot kommunens viktigste utfordringer og dokumentet er forsøkt forenklet. I tråd med anbefalingene i nasjonale forventninger og praksis i tidligere Kristiansand er det utarbeidet overordnet arealstrategi som del av kommuneplanens samfunnsdel.
- Regjeringens forventninger innenfor de fire kapitlene i nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging er ivaretatt i mål og strategier og overordnet arealstrategi tilpasset utfordringene i Kristiansand. Detaljeringnivået i planforslaget er tilpasset forventningen om at kommuneplanens samfunnsdel brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og for å gjøre planleggingen mer forutsigbar. Planene følges opp i økonomiplanleggingen. Detaljerte forventninger knyttet til arealbruk følges opp i kommuneplanens arealdel og relevante reguleringsplaner.

I verbalvedtak fra behandling av økonomiplanen 18.12.2019 ber bystyret administrasjonen om å legge fram en sak om hva som skal til for å redusere utslippene med 80 % innen 2030. Kommunedirektøren foreslår at målsettingen for reduksjon av

klimagassutslipp fastsettes i kommuneplanen som er kommunens viktigste styringsdokument. Oversikt over aktuelle tiltak, besvares i egen sak i juni 2020.

I «Norges lov om klimamål (klimaloven)» er målet at utslipp av klimagasser reduseres med minst 40 % innen 2030 og at Norge omstiller seg til et lavutslippssamfunn innen 2050, noe som betyr at utslippene i landet som helhet reduseres med 80-95 %.

Etter Parisavtalen skal alle land melde inn nye eller oppdaterte utslippsmål hvert femte år, første gang i 2020. I februar i år meldt Norge som tredje land i verden inn sine forsterkede klimamål og forpliktet seg til 50-55 % kutt i klimagasser innen 2030. Klimaloven er ikke endret, men den norske regjeringen har justert klimamålet iht. Parisavtalen.

I oktober 2018 publiserte FNs klimapanel en spesialrapport (1,5 gradersrapporten) om konsekvensene av 1.5 °C oppvarming, og hvordan man skal nå dette målet. Rapporten fremhevet at lokale tiltak er vesentlige for omstillingen til et lavutslippssamfunn.

Norges klimalov er ikke juridisk bindende for kommunene, men i tråd med Norges forsterkede klimamål og 1,5 gradersrapporten ser man at kommuner som Oslo (95 % reduksjon innen 2030), Bergen (80 % innen 2030), Trondheim (80 % innen 2030) og Stavanger (80 % innen 2030) setter seg høy og ambisiøse mål.

På nasjonalt nivå opererer man med 1990 som referanseår for beregning av utslippsreduksjoner. På kommunalt nivå er valg av referanseår forskjellige og opp til kommunene. Oslo bruker 2009, mens Stavanger bruker 2015. Kristiansand opererer med 2015 som referanseår da dette var siste tilgjengelige statistikkåret for klimagassutslipp på kommunalt nivå, når man utarbeidet kommunens første klimabudsjetter.

Kommunedirektøren oppfatter at det er god sammenheng mellom nasjonale føringer, FNs bærekraftsmål og planforslaget, men vil understreke at kommunen må arbeide raskt og strategisk for å redusere klimagassutslippene med 80 % både i kommunens virksomheter og kommunens som geografisk område.

Regionale føringer

Regionplan Agder 2030

Planforslaget vurderes å samsvare godt med regionplanens satsinger som er *Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter, Verdiskaping og bærekraft, Utdanning og kompetanse, Transport og kommunikasjon og Kultur*. Et tidlig utkast til kommuneplanen satsingsområder og retningsmål er presentert i regionalt planforum. Innspill fra møtet er innarbeidet i planforslaget.

Regional plan for Kristiansandsregionen

Regional plan for Kristiansandsregionen (2011-2050) ble vedtatt i juni 2011 og er under revisjon i 2019/2020. Fellesnemda og de tre tidligere kommunene gav høringsuttalelse til revidert planforslag sommeren/høsten 2019. Forslag til revidert *Regional plan for Kristiansandsregionen 2019-2050* ble lagt frem for Agder fylkesting i desember 2019. Fylkestinget vedtok utsettelse av saken. Planen ble lagt frem for endelig behandling i fylkestinget 28.april 2020. Fylkestinget vedtok å sende planen på en ny begrenset høring, slik at de nye politikerne i kommunene kan komme med innspill. Planen er en overordnet arealplan for kommunene i Kristiansandsregionen og er retningsgivende for kommunenes planlegging. Overordnet arealstrategi vurderes å være i samsvar med både gjeldende plan fra 2011, høringsforslaget til revidert plan og de politiske høringsvedtakene nevnt over.

Behandling av innspill ved melding av oppstart av planarbeid

Formelle høringsinnspill som kom ved oppstart av planarbeidet og som var vedlagt ved behandling av planprogrammet er vist og kommentert i *vedlegg 2*. Innspillene som omhandlet selve planinnholdet er nå nærmere kommentert. De offentlige myndighetene har gitt innspill innenfor sine fagansvar og omhandler blant annet klima og

klimatilpassing, samordnet areal- og transportutvikling, støy og marine næringer. Både fylkesmannen og Vennesla kommunen utfordrer Kristiansand kommune på å ta ut utbyggingsområder som ikke er i samsvar med bærekraftig arealutvikling. Fylkeskommunens innspill er knyttet til særlige samfunnsutfordringer relatert til folkehelse og levekår samt klima og miljø og kulturminner. Studentene og universitetet er opptatt av kommunens rolle som vertskapsby for universitet og høyskoler. Andre tema i innspillene er knyttet til kultur og innbyggerdialog. Det er også gitt enkelte konkrete arealinnspill.

Kommunedirektøren vurderer at svært mange av høringsinnspillene er vektlagt i planforslaget. En del tema har ikke vært relevante for dette plannivået og vil kunne bli fulgt opp i kommunens øvrige planarbeid. Konkrete arealinnspill hører eventuelt hjemme i kommuneplanens arealdel.

Innbyggermedvirkning

Innspillene som har kommet inn gjennom den brede medvirkningsprosessen er oppsummert i *vedlegg 3* og har også vært presentert for formannskapet tidligere i prosessen.

Kommunedirektøren vurderer at det har vært gjennomført en omfattende medvirkningsprosess i tråd med fastsatt planprogram og fellesnemdas intensjoner. Det er gledelig å se at så mange har stilt opp og deltatt med sine innspill til utvikling av kommunen. Tilbakemeldingen viser også at mange innbyggere og organisasjoner har et positivt forhold til byen og kommunen sin. Mange av innspillene tar opp de samme forholdene og er i stor grad fulgt opp i planforslaget. F.eks. kan tema som omhandler behovet for en mer klima- og miljøvennlig utvikling finnes igjen i alle satsingsområder.

Innspill om stedsutvikling, gode nærmiljø og møteplasser er ivaretatt både i satsingsområdet *Attraktiv og miljøvennlig* og *Inkluderende og mangfoldig*. Der omtales også tema som deltagelse, frivillighet og barn og unges oppvekst og et mer aldersvennlig samfunn. Utvikling av et variert og bærekraftig næringsliv er hensyntatt under *Attraktiv og miljøvennlig* og *Skapende og kompetent*. Mange, spesielt næringslivet, har vært opptatt av hvordan kommunen ruster seg for framtiden og at kommunen må være mer forutsigbar. Dette er omtalt under kapittelet *Forutsetninger for å lykkes* og under kapittelet *Oppfølging*. En del av medvirkningen var bredt innrettet for også å kunne benyttes i andre pågående planprosesser.

Konklusjon

Kommuneplanen skal ivareta mange hensyn og høringsforslaget - *Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030* har blitt til i en bred medvirkningsprosess der over 900 personer har deltatt og gitt sine innspill til planen.

Kommunedirektøren vurderer at forslaget som legges fram til behandling ivaretar fastsatt planprogram og nasjonale og regionale føringer. Innspill fra barn og unge, organisasjoner og næringsliv og innbyggere ellers er godt ivaretatt. Dokumentet oppleves videre å være godt politisk forankret. FN's bærekraftsmål er lagt som rammen for den strategiske utviklingen av Kristiansand. Kommunedirektøren vurderer at dette vil forandre måten å tenke på som kommune.

Dette er første samfunnsdelen for den nye kommunen og blir kommunens viktigste strategi for å utvikle lokalsamfunnene. «Sterkere sammen» handler om å ville noe mer for byen og kommunen vår. Kommunen skal ikke bare håndtere samfunnsutfordringene og ivareta lovpålagte tjenester, men også utvikle byen og nærmiljøene i samarbeid med alle som ønsker å utvikle kommunen.

Kommunen påvirkes sterkt av globale utviklinger, noe koronapandemien vi står midt oppe i viser tydelig. Hvordan dette vil påvirke både verden, Norge og Kristiansand på lang sikt er fortsatt uvisst.

Kommunedirektøren vurderer likevel at de langsiktige målene og strategiene som ligger i planforslaget vil være gyldige for den langsiktige utviklingen av kommunen. Planen vil kunne bli et godt styringsdokument basert på de overordnede utfordringene kommunen står overfor på lang sikt.

Økonomiplanen er det viktigste plandokument for oppfølging av samfunnsdelen. Her prioriteres og konkretiseres innsatsen de nærmeste fire årene. Det har vært viktig for administrasjonen å holde planlagt framdrift for samfunnsdelen til tross for de utfordringene kommunen har stått i siden mars. Dette for at det nye bystyret kan legge på plass viktige føringer før administrasjonens fremmet forslag til økonomiplanen for 2021-2024. Økonomiplanen vil også vise hvordan kommunen må tilpasse innsatsen rettet mot konsekvenser av koronapandemien og prioriteringer for å nå den langsiktige utviklingen av kommunen.

Overordnet arealstrategi oppleves å svare godt på målene i samfunnsdelen og vil være en tydelig føring for arbeidet med ny arealdel som meldes oppstart for så snart bystyret har behandlet endelig samfunnsdel i september.

Det blir nå viktig å høre innbyggerne, sentrale partnere og høringsinstansers synspunkter.

Grete Sjøholt